

Sămănătorul

Revistă Săptămânală

Director: AUREL C. POPOVICI

SUMARUL :

I. SCURTU. — Criza dela Teatrul Național.
I. M. MARINESCU — Lupta cea tristă (Poezie după Uhland).
AL. GH. DOINARU. — Disparația a două domnișoare (Schită).
MIRCEA DEM. RĂDULESCU. — Carmen (Poesie).
MILDA SERAO. — Fantoma (Trad. din italienește de D. IONESCU-MOREL)
N. C. SUSEANU. — Cântec (Poesie).
NICOLAE CĂDIOSCHI. — Două sufletete (Schită)
REVISTA GENERALĂ.
O teză românească pentru doctoratul în științe — Petru Rareș și Petru Pribeagul de d. G. Cotojan. — Note și impresiuni cu privire la țara Lytinei. — Reviste: «Archiv» și «Oesterreichische Rundschau».
RĂSPUNSURI.

Exemplarul 20 bani

„MINERVA”. — București.

„MINERVA“ INSTITUT DE ARTE
GRAFICE ȘI EDITURĂ
B-dul Academiei 4.—Edgar Quinet 3.—București

A APĂRUT :

**MAI TARE
CA IUBIREA**

DE

VASILE POP

PREȚUL : LEI 1.50

De vânzare la toate librăriile din țară.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMĂNALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTAȚIA

B-dul Academiei, 3,
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

În țară 10 lei
În străinătate 12 »

„CRIZA“ DELA TEATRUL NAȚIONAL

De câțiva ani încoace, Teatrul nostru Național ș'a luat obiceiul interesant de-a da un soiul special de reprezentații și'n timpul vacanțelor mari. Dacă porțile înaltei instituțiuni se'nchid, dacă nu mai funcționează nimenea la Cassă, dacă decorurile își așteaptă colbul gros în poduri, dacă actorii teatrului joacă în provincie, dacă directorul cântărește numai viitorul buget de piese și de fonduri, — în schimb, unii dintre actorii cei mai cunoscuți își iau cu totul alte roluri, decât acele pe care le jucau în timpul stagiunii și o viață teatrală nouă, bizară, dar palpitantă, începe, nu pe scenă și nici măcar între culise, ci — în coloanele ziarelor. E adevărat că se joacă una și aceeași piesă, dar în infinite variante; această piesă, clasică prin tradiție, romantică prin capricii, dramatică prin momentele ei emoționante, comică prin unele situațiuni, s-ar putea numi: «Criza dela Teatrul Național», deși titlul ei este când «Dimisiile dela Teatru», când «Debandada Teatrului», când «Noul teatru al d-lui Davila», când «Patimile și suferințele d-lui director al Teatrului», când «O călătorie în jurul unui scaun de director» și câte altele, care vor mai veni...

Are foarte mult haz această activitate unică în felul său a Teatrului Național, care începe îndată cu sosirea căldurilor de vară și îndată cu intrarea în Teatru a răcoarei clădirilor închise. Hazul sporește și prin împrejurarea, că de astădată, nu directorul atotputernic este conducătorul «stagiunii în presă», cum am putea-o numi, ci înșiși actorii, prin câțiva dintre dâșii, înzestrați cu mai multă inițiativă. Cu vină și fără de vină, de voie și fără de voie, d. director al Teatrului este nevoit să primească și să joace — uneori fără nici o pregătire și totuși cu repetiții — rolul foarte greu al marelui culpabil, când mai comic, când mai tragic, dar mai adeseori tragi-comic. Publicul, la rândul său, e poftit la Teatrul acesta ciudat fără nici o invitație specială, fără afișe și fără reclamă; cât pentru locuri, ele sunt

numai de galerie, în schimbul idealei taxe de cinci sau zece parale, cu care lumea obișnuiește să-și cumpere, în alte împrejurări, ziarele. Nici nu este, apoi, nevoie să te ostenești până la Teatru și să mai plătești garderobă, ci stai liniștit acasă ori în cafenea și urmărești în dragă voie, după ce te-ai sculat din pat ori înainte de culcare, desfășurarea acțiunii. Unde mai pui, că nu e nevoie nici măcar de aplause!

În anul acesta, nostima stagiune de vară a'nceput cu o serie de neașteptate dimisii, ale unor artiști și artiste de mâna'ntâi, și cu vestea senzațională că d. Al. Davila, răposatul director al Teatrului Național, va da naștere unui nou Teatru, foarte modern, cu care anumite capitaluri l-au însărcinat acum... nouă luni și mai bine. Artiștii și artistele demisionare ar avea prin urmare rolul de copii — de copii teribili — ai noii familii teatrale. Aceasta este o față a piesei. Celelalte fețe — căci sunt mai multe și foarte schimbătoare — ar fi supărările și îngrijirile actualului Joe al Teatrului Național, apoi inevitabilele polemici, pe față și'n ascuns, precum și eventualele măsuri de represiune, de sigur ne-sângeroasă, cari se vor lua față de rebelii scenei oficiale.

Scriitorul acestui articol n-a mai așteptat de astădată «biletul de favoare» pentru noua stagiune, ci cu modеста sumă de câteva parale ia parte, regulat, la reprezentațiile care «țin afișul», c'un succes extraordinar. Acelaș subsemnat se bucură, că nu este nevoit, la miez de noapte, să scrie cronici teatrale scurte, îndesate după cheful paginatorilor de ziar, ci se poate bucura în liniște, ca orice muritor, de reprezentațiile la care s-a abonat.

Astfel, nici nu vom face aici o critică a noii stagiuni, ci ne mulțumim să o înregistrăm la locul de onoare, chiar dacă solemnul domn director al Teatrului ar fi de părerea, că ea nu prea face onoare artiștilor autori de dimisiuni penibile și chiar dacă aceștia, la rândul lor, susțin contrarul.

Ceeace ne poate interesa pe noi, și publicul, este numai faptul că se continuă și'n acest an stagiunea de criză a Teatrului, dar că de astădată vom avea norocul să vedem răsărind la toamnă, din suferințele unui Teatru, două teatre puse pe întrecere, cu doi directori rivali. Din această făgăduită întrecere nobilă vor putea să iasă, spre desfătarea publicului de teatru și spre binele mișcării noastre artistice, două teatre mari și bune, în locul unuia mare, deși nu totdeauna bun. Vom avea atuncea mulțumirea sufletească, să vedem că lupte și intrigi uneori cam ignobile, pot duce, sub vraja unei «mon-

tări» actoricești, la nobile întreceri și la rezultate binecuvântate... O minune, vor exclama scepticii: dar câte minuni nu se îndeplinesc în atmosfera teatrelor și mai ales într'un teatru românesc, în care multă vreme s-a jucat între aplausele admiratorilor apologia zeului «Minnică!»

Acesta este și momentul esențial al evenimentelor teatrale de acum. Așteptăm, deci, cu nerăbdare și cu o legitimă curiositate, sfârșitul nostimei stagiuni văratice și nădăduim că el nu va fi prea tomnatic și prea banal, reducându-se la simple proiecte și proiecțiuni de teatre noi! Cât pentru domnii directori și actori luptători, le dorim să fie la înălțimea așteptărilor publicului, chiar dacă în jocul lor s-ar cobori uneori până la adâncimea amenințătoare și amețitoare a patimilor.

ION SCURTU.

LUPTA CEA TRISTĂ

— După UHLAND —

Vin șapte Crai pe roibi în zbor
Cu lănci și 'n za lăcioasă:
Ei să-și cinstească 'n luptă vor
Domnița lor frumoasă!..

Dar când de turu cu ochii-au dat
Un clopot auziră
Și când intrat-au în palat
Arzând făclii zăriră.

Ca ceara văd pe pat zăcând
Domnița lor frumoasă,
Și pe-al ei tată-l văd ei, stând
În veghie dureroasă.

Ațunci, crunt, unul a strigat
— De-un lucru doar mi-i jale:
Că geaba roibu-am închingat
Și lance-mi luai și zale!.. —

Dar Craiul tânăr Adalbert
Grăi: — Să nu ne plângem,
Că pentru-o moartă în deșert
Noi luptă vrem să ncingem! —

Ci altul, mult semeț, grăi
— De-acum acas' pleca-vom,
Căci oare ce-am mai dobândi,
Când pentr'un leș lupia-vom? —

Dar Adalbert: — De-i moart', a spus,
Ca ea 'ntre vii nu-i una!..
Are-un inel, și 'n cap l'au pus
De roze roși cununa!.. —

Și iată-i călărind afar'
Pe căle-și șapte iară
Și s'au luptat atât de-amar
Că șease morți picară..

Înfrânți sunt de-Adalbert pe rând,
Dar, vai, ce față pală
Avea când trist descălecând
Întră 'n domneasca sală!..

El luă inel, cununa iar
Din roze roși gătită,
Dar mort căzu și-i ca de var,
Alb ca ș'a lui iubită..

În negru Domnul s'a 'mbrăcat
Și clopote bătut'a:
Pe Craii șease ce-au picat
La groapă petrecut'a.

Ai șaptele-Adalbert apoi
Cu mândra-i s'odihnește
Ș'aceiași piatră pe-amândoi
De-apururi învește..

I. M. MARINESCU.

DISPARIȚIA A DOUĂ DOMNIȘOARE

— AMINTIRI DIN GAZETĂRIE —

O căldură năbușitoare de Iulie domnea în toate biourile redacției ziarului *Mașamondul*, prin anul 189... Nici un fapt «senzațional» nu era la ordinea zilei. Principesa de Saxonia încă nu fugise cu profesorul Giron. Jeana Cristescu încă nu se sinucisese în stația B. M. Cutremurul dela Mesina nu fusese prezis de prietenul meu, Victor Anestin, care se ocupă așa de stăruitor cu astronomia. Ediția a III din volumul «Verzi și Uscate» a doctorului Urechiă nu eșise de sub tipar. Wilhelmina Olandei era abea de vre-o paisprezece ani, și nu avea încă gândul măritatului. În sfârșit, era o secetă cumplită de fapte senzaționale, care adusesese la disperare publicul cetitor românesc.

Redactorii erau descurajați. Aproape toți, de lene și de căldură, ațipiseră pe scaunele redacției. Nici un scârțit de condei. Și cerneala, din pricina razelor de soare, se usca prin călimări, spre marele necaz al directorului.

Lucrătorii cereau «materie», paginatorul cerea coloane, steriotiparul cerea paginile, mașinistul voia să pornească «rotativa»; iar noi, redactorii, bieții redactori, sleiți și istoviți, adormiserăm pe scaunele noastre, cu gândul la chenzinele pe cari trebuia să le luăm în seara aceea.

— «Materie, domnilor!» începu să țipe directorul, ca să ne trezească.

Am deschis ochii, ne-am uitat unii la alții, ne-am întins ca după somn, am căscat toți, ca 'n urma unei comande militare; apoi am luat condeiele în mână, și am căzut pe gânduri. Fiecare eram în căutarea unei idei. Îmi aduc aminte foarte bine, că eu, desperat de seceta de idei care bântuia în creierul meu, am suduit ca un surugiu meseria de gazetar.

În sfârșit, după o frământare uriașă a minții, am muiat penița în cerneală, și am început să scriu despre: «*Cea mai nouă metodă practică de a înșira muștele pe șfoară*».

Cu chiu, cu vai, cu înjurături, cu glume, am umplut gazeta în ziua aceea. Trebuie să recunosc însă, că noi, gazetarii, am muncit foarte puțin; în schimb, primul nostru redactor, foarfecele, a avut o năvală strașnică de idei: clănțănea mereu, tăind articole de prin revistele de agricultură, de economie politică, de matematică, de industrie, de comerț, etc.

Seara, când ne-am luat chenzinele, eram veseli, și parcă ne-a dispărut toată descurajarea din timpul zilei.

Am plecat cu prietenul și colegul meu de redacție Anton Ionescu-Antion spre șoseaua Kiselef. Mergeam încet și vorbeam despre cea din urmă noutate a zilei: «descoperirea» unui caz senzațional.

Foarte puține trăsuri se îndreptau spre șosea, căci boerii, băcanii cu stare și curtezanele erau duși la băi, prin fundul munților. Din vorbă în vorbă, pas cu pas, ne-am trezit la capătul Podului Mogoșoaiei.

— «Hai la Flora, zic către prietenul meu.

— «Haide.

Și după o jumătate de ceas, după ce am căscat gura încoace și în colo, și după ce ne-am asigurat că nu pierduserăm banii din buzunar, ne-am trezit la lăptăria Flora, pe terasă. Răcoarea serei ne făcea atâta bine, și parcă ne învioră.

Cam după un sfert de ceas se opriră în fața lăptăriei două trăsuri, din care s'au coborât câte o pereche de tineri. Doi filfizoni, cu cărare la ceafă, cu pălării de Panama, îmbrăcați în haine ușoare de vară; și două femei, cu două grădini de zarzavat pe cap, cu piepturile scoase înainte, cu buzele roșii ca vișniile, cu privirile obraznice. Tuspatru se așezară la o masă alătura de noi. Ceva mai departe, cam într'un colț, doi locotenenți își beau liniștiți cafelele.

În mai puțin de un ceas, cei patru tovarăși băură trei sticle de șampanie, și plecară, singuri, pe jos, după ce avuseseră grija să svârle câte un pol celor doi birjari, cari așteptau cu șăpcile în mâini. Femeile rămaseră pe loc. Începură, îndată, să spioneze cu privirile pe cei dimprejurul lor.

La mine și la prietenul meu s'au uitat repede, au schimbat între ele semne de dispreț, apoi au început să se uite cu drăgălășie la cei doi olîțeri.

Bietele femei nici nu-și puteau închipui că noi, deși eram îmbrăcați cam prost, deși eram pârlîți și nebărbierîți de vre-o câteva zile, aveam, cu toate acestea, în buzunarele noastre uriașa sumă de patru sute de lei.

Din câteva priviri, cele două femei se înțeleseră cu locotenenții. Se așezară la o singură masă, vorbiră câteva momente, apoi, doi câte doi, se scoborâră de pe terasă și se urcară în trăsurile, cari nu plecaseră încă în oraș. Mă uitai la trăsuri. Una avea numărul 365, ceialaltă 464.

— «Spre Băneasa, birjar!» ! aud glasul unui locotenent.

— «Haidem și noi spre casă», zic către prietenul meu.

Plătirăm și pornirăm înapoi, spre centrul orașului. Mergeam ca doi muți, ca doi oameni cari n'au să-și povestească nimic, cu capetele plecate în jos, descurajați.

Ajunseserăm în dreptul Ministerului de Finanțe și încă nu deschisese răm gura.

De-odată, ca și cum ași fi avut o revelație cerească, mă oprim în loc, scuturai de umăr pe prietenul meu, și-i spusei :

— «Antioane, am găsit «cazul senzațional» !

— «Ce-ai găsit ? mă întrebă după câteva momente, ca și cum l-ași fi trezit din somn.

— «Am găsit un caz senzațional !

— «Ce caz ?

— «Disparația a două domnișoare din București, din înalta societate.

— «Care domnișoare ?

— Cele două cari au plecat cu locotenenții la Băneasa, în birjele cu No. 365 și 464. Ascultă ! Ascultă, Antioane. Am o idee genială. Să scriem despre dispariția celor două domnișoare.

— «Ce să scrii, mă ? întrebă prietenul meu din nou.

— «Să scriem că două domnișoare din înalta societate bucureșteană au fugit cu doi ofițeri, în trăsurile cu No. 365 și 464.

— «Dar dacă poliția cercetează ?

— «Nu face nimic. Birjarii nu vor putea spune că nu s'au dus la Băneasa cu doi ofițeri și două femei. Și apoi, ofițerii, la rândul lor, de sigur, nu vor desminți faptul, ca să nu se facă de răs, și pentru că, la urma urmei, n'au nici un interes să mărturisească ceva.

— «Da, dar din ce familie să scriem c'au fugit domnișoarele ?

— «Din nici-o familie. Noi descriem o simplă aventură «senzațională» de dragoste, și atâta tot. Nimeni nu ne poate cere socoteală».

Prietenul meu începu să râdă cu hohot, apoi îmi spuse :

— «Bravo ! Ideia e minunată».

În fața cafenelei High-Life ne-am despărțit și am plecat fiecare spre casele noastre.

A doua-zi m'am trezit foarte vesel din somn, și, după ce m'am îmbrăcat, am plecat la redacție, cu capul plin de idei. Ieau condeiul în mână și încep să scriu :

DISPARIȚIA A DOUĂ DOMNIȘOARE

Două domnișoare din înalta societate bucureșteană au dispărut dela domiciliul părinților lor.— Doi ofițeri le-au furat.— Cursa.— Descurajarea părinților.— Un mare premiu se dă aceluia care va descoperi cuibul îndrăgostiților.— Amănunte senzaționale.

Două domnișoare din înalta societate bucureșteană au dispărut aseară dela domiciliul părinților lor, în niște împrejurări cu totul romantice. Ele au fugit în tovărășia a doi tineri, de bună condiție,

cari și-au uitat misiunea lor de oameni cinstiți, și, în schimbul unei mari sume de bani, s'au pus la dispoziția domnilor locotenenți A. B. și C. D. din garnizoana București.

Încă de multă vreme existau relații de dragoste între domnișoarele cari au fugit și locotenenții despre cari pomenim mai sus. Părinții n'au știut nimic. O lungă corespondență a avut loc între îndrăgostiți, prin intermediul guvernantelor celor două domnișoare.

Iată cum au fost furate cele două fete, podoabe ale părinților lor și ale întinsei familii din care fac parte. Prin bună înțelegere, cele două domnișoare s'au dus la lăptăria Flora, împreună cu doi tineri. Aici așteptau locotenenții A. B. și C. D... De aici, îndrăgostiții luându-și fiecare îndrăgostita lui respectivă, s'au suit în trăsurile cu No. 365 și 464 și au pornit spre Băneasa. Aceste informații le culegem din gura unui martor ocular.

Am căutat, în mod indirect, să ne interesăm despre ceea ce zic părinții dispărutelor.

Ei, bine! părinții dispărutelor fecioare sunt descurajați. Ei au plâns toată noaptea și s'au isbit cu capul de pereți.

Cum am spus, domnișoarele sunt de familie foarte bună. Domnișoara M. este fiica domnului E. F., unul dintre cei mai străluciți membri ai familiei F, a cărei origină se pierde în noaptea veacurilor. Ceialaltă, domnișoara G. H., este fică a domnului I. H., rudă de aproape cu familia domnitoare din republica Elveției.

Suntem pozitiv informați că părinții fetelor, în urma unui sfat, sunt hotărâți să dea un premiu aceluia care va descoperi cuiburile îndrăgostiților. Credem a ști că premiul se ridică la suma de 25000 de lei.

Nefericiții părinți nu vor în ruptul capului să-și mărite fetele după cei doi locotenenți, cari și-au pătat astfel onoarea pentru totdeauna. Cititorii noștri vor găsi amănunte interesante în numărul de mâine.

Reporter.

E de prisos, cred, să mai spun că gazeta noastră a avut un mare succes în ziua aceea. «Rotativa» a fost nevoită să umble de dimineață și până seara, și tot n'a putut să mulțumească pe numeroșii cititori ai ziarului «Mapamondul».

A doua zi, poșta ne-a adus un camion plin de scrisori, din cari comunic și cetitorilor mei vre-o câteva :

Domnule Director,

Una dintre cele două domnișoare care a dispărut este fiica mea. Vă rog respectos să nu mai dați amănunte în apreciatul d-voastră ziar asupra acestei fugi,

de oarece nu trebuie să vă amestecați în afacerile de familie. Eu nu sunt nobil, după cum domnul Reporter spune în amănuntele pe cari le dă. Incetați cu cercetările.

Cu respect, L. M.

Altă scrisoare :

Domnule Director,

Cele două domnișoare despre cari pomeniți în ziarul dumnevoastră nu sunt de familie nobilă, și numai una din ele este domnișoară, ceialaltă este doamnă. Una din dispărute este nevasta mea și ceialaltă e fiica mea. Nu mai faceți cercetări, căci ambele s'au întors acasă.

Vă salut cu toată stima, O. N.

Altă scrisoare :

Domnule Director,

Mă mir cum ziarul «Mapamondul» poate da știri fără să le controleze. Una din cele două dispărute e nevasta mea, și nu e domnișoară, cum îndrăzniți să afirmați. Este drept că nevasta a dispărut de la domiciliul conjugal alaltăseară, dar astăzi s'a întors înapoi. Vă interzic să mai publicați ceve relativ la această dispariție. Altfel vă voi da în judecată.

P. R.

Altă scrisoare :

Domnule Director,

Vă rog fie-vă milă de familia mea și nu mai publicați nimic relativ la fuga uneia din domnișoarele despre care pomeniți. Mai am încă cinci fete și nu vreau să mai aflu toată lumea c'am avut o copilă fără minte. Inițialele numelui publicat de d-voastră sunt greșite. Fata mea se numește E. H. și nu G. H. după cum afirmați. Ceialaltă dispărută este o fată a vecinului meu. Vă rog ascultați-mi rugămintea și nu mai publicați nimic.

D. H.

Am primit peste trei sute de scrisori de felul acestora. La început am râs cu hohot, pe urmă, drept vă spun, am simțit un regret, pentru că au fost atâția inși cu musca pe căciulă în București, în ziua aceia. Bieții oameni! Cu toate că inițialele pe cari le dădeam nu corespundeau cu inițialele numelor lor, totuși... totuși... fiecare era păgubașul.

Pe la orele unsprezece m'am dus la poliție și m'am prezentat sub-șefului siguranței publice.

— «Ați cetit «Mapamondul» de azi? întreb eu.

— «Da, l'am cetit.

— «Ei, ce ziceți despre dispariția celor două domnișoare?

— «Ce să zic? Nu zic nimic. Am adus la poliție birjele cu No. 365 și 464 și mi-au spus acelaș lucru.

— «Ce ți-au spus anume?

— «Tot ceia ce ai scris și dumneata în ziar. Fetele au fost luate

de doi tineri, cari le-au dus la Flora, unde le aşteptau ofiţerii. De aci au plecat la Băneasa, au petrecut acolo două ceasuri, apoi s'au întors la Bucureşti şi s'au oprit la otelul Frascati. Am chemat şi pe patronul otelului, care mi-a confirmat că, într'adevăr, au venit două perechi de tineri pe la orele 3 din noapte, dar au părăsit otelul azi dimineaţă, pe la orele 9 şi jumătate.

— «Altceva nimic ?

— «Nimic.

— «Salutare, domnule subşef.

— «La revedere,»

M'am dus la redacţie şi am început să-mi scriu articolul pentru a doua zi :

NOI AMĂNUNTE DESPRE DISPARIȚIA CELOR DOUĂ DOMNIȘOARE

Succesul ziarului «Maşamondul». — Dispărutele sunt în Bucureşti. — Cei trei sute de nenorociți. — Interview cu subşeful siguranței publice a statului. — Sinuciderea unui tată din pricina ruşinei pe care i-a făcut-o fiica sa. — Amănunte extrem de senzaționale.

(Stârşitul în numărul viitor).

AL. GH. DOINARU.

C A R M E N

Tu ce ești icoana
Visurilor blânde,
Vin și-alină-mi rana
Inimei plâpânde.

Vino, pe'ndelete —
Pentru tine sufăr,
Tu ce porți în plete
Albe flori de nufăr.

Vino din genune
Noaptea pe răcoare —
Tu ești o minune,
Ce-ai căzut din soare.

Nimeni nu te știe,
De-mi răsari în cale —
Lasă-mi numai mie
Farmecele tale :

Părul — d'aur stemă,
Gura — roză floare,
Dinții albi — poemă
De mărgăritare...

O! de-ași avea harpa
Vremilor de aur,
Mândru 'mpodobită'n
Flori de myrt și laur;

Atunci viața toată
Te-ași cânta ferice,
Cum Orfeu cântat-a
Pe Euridice.

MIRCEA DEM. RADULESCU.

FANTOMA

Acum ascultați taina mea—o taină inspăimântătoare, care îmi roade inima. Am ascuns-o până acum, pentru grozăvia ei. Însă innăuntru durerea mea cea mare ia mii de forme. Simt cum două ciocănașe bat în inima mea, amețindu-o cu loviturile. Un șurup de oțel îmi roade peptul, întocmai ca un sfredel, am mii de ace cu gămălie vârâte supt craniu, am un cui înfipt în tâmpla dreaptă: Și cu toată agonia această lungă, eu tot nu pot să mor: din pricina frigurilor, sângele meu se reinnoește; din pricina chinurilor, fibrele mele se usucă, însă ele se întăresc din nou și puterea nervilor mei se in-doește. Mie nu mi-e dat să mor.

Scriu această taină nu pentru a mă mai ușura, pentru că nu mai nădăjduesc nimic, însă pentru ca să se știe lucruri adevărate despre mine.

Ascultați.

Nu e adevărat că sunt nebună, nu, eu trăesc, simt și-mi aduc aminte de totul—judec. Aceia cari cred așa se înșală. Mintea mea a fost atât de limpede și am privit cu atâta seninătate de durere, ne-norocirea mea! Nu sunt nebună. E nefolositoare dușa făcută asupra capului meu, băile calde și nesfârșita supraveghere. Acestea nu mă pot însănătoși, pentru că nu sunt nebună. Mie nu-mi trebuie doctor, ci preot. Trebuie să vină preotul cu Sfânta Carte a Evangheliei, cu patrafirul brodat în aur și cu aiasmă. Trebuie să citească rugăciuni pentru ca să alunge spiritele rele, să-mi pună d'asupra capului patrafirul și să mă stropească cu apa sfințită, trebuie să se închine, să îngenunche și să ceară mila celui A-tot-Puternic să cadă asupra mea. Pentru că eu nu sunt nebună—ci o altă ființă m'a luat cu totul în stăpânirea ei: nu sunt nebună, însă cineva a intrat în mine, și trăește împreună cu mine. Înlauntru sufletului meu—mai este un alt suflet, în voința mea mai e o altă voință, în judecata mea se află o altă judecată. Trebuie să mă scape, să alunge de grabă acest dușman al meu,—să-mi smulgă celălalt suflet din mine, care mă îngrozește. Noi suntem două.....

Cât timp să fie de când am văzut-o, pe ea, pe cealaltă femeie, pentru întâia oară? Nu știu—n'ași putea să spun ziua, pentru că mi-a perit din minte. Sigur pot să spun însă că era la apusul soarelui—cel mai roșu apus al zilelor de toamnă. Eu mergeam pe niște

străzi pline de noroi, grăbindu-mă să ajung la o casă, unde cineva care mă iubește, era aproape să moară. Mergeam prin ploae, cu capul plecat în jos, șoptind vorbe de mângâere și de ertare, mai înainte ca să sosesc.

Deodată, ridicând ochii sub lumina roșiatică a unui felinar, văzui mergând alături de mine o femeie. Nu era tocmai înaltă, cu fața prelungă și galbenă, sbârcită de ani și suferințe; însă pe acea față perdută ardeau doi ochi negri și pe buze clocotea sângele. Toată era numai în negru îmbrăcată, negrul ochilor săi, purta la gât, ca un accu gămălie, un ram de mărgean roșu ca și buzele. Mergea alături de mine, privind pământul, și numai o singură clipă—odată—ridicai privirea ochilor asupra ei, însă mi-o coborii numai de cât.

Ingrozită de această aparițiune neașteptată, întinsei mâna ca și cum aș fi voit s'o pipăi, însă ea se îndepărtă...

Mă luai după ea fără să știu de ce—împinsă par'că de-o putere, cuprinsă de dorința de a merge unde merge și ea, de a face tot ceea ce ea ar face. O urmării, având privirea ochilor mei drept în fața ei cea brună, ajungându-o—pentru a vedea acea privire neagră și arzătoare, acele buze bolnave de friguri, acea îmbrăcămintă neagră ca și ochii, acel ram de mărgean roșiu ca și buzele.

Ea merse pe străzi, cu pas cadențat, oprindu-se înaintea prăvăliilor, salutând persoane neînsemnate și oprindu-se ca să vorbească cu vre un om de rând.

Eu făcui, în urma ei, tot ceea ce ea făcuse. Luă apoi drumul spre teatru, ridică scările, intră într'o loje, și începu să săgeteze lumea cu privirea ei cea neagră, începu numai de cât să râdă cu buzele ei ca sângele. Eu, într'o loje în fața ei—făcând întocmai ca și ea—priveam cu obrăznicie lumea și am râs, am râs într'una. Deodată ea dispăru și eu mă pierdui într'un întuneric, parcă'mi perdusem mințile și apoi mă deșteptai în amărăciunea remușcărilor. Prietenul care mă aștepta și căruia trebuia să-i spun vorbe de mângâere și de ertare—murise, singur—pe când eu râdeam la teatru.

*

În acel timp eu nu mai iubeam—și nici nu mă gândiam la un bărbat, care spunea că mă iubește. Nu iubeam, și nici nu visam vre-o dragoste. Și apoi acel om, era o ființă de rând, un nenorocit. Dragostea sa născută din vanitate, din capriciu, din ambiție—n'avea putere să mă miște, ci numai să mă desguste. Vorbele sale mă lăsau rece, scrisorile sale nu mă sguđuiau, mâinile sale, care le strângeau pe-ale mele, nu mă făceau să mă îngălbenesc.

El, muncit de dorință—care nu era de cât vanitate—tremura de ciudă, tremura de o dragoste mincinoasă, și se ruga, se jura, vărsa lacrimi de necaz.

Eu nici nu mă gândeam, liniștită, surâzătoare, mă cufundam în totdeauna în acea indiferență, care este darul celor puternici. Până ce într'o zi, într'o mică ceartă pe care am avut-o cu el, îmi zise:

— Măine, sau nici odată.

— Nici odată,—i-am răspuns eu rece de tot.

A doua zi în mijlocul unei diminețe de iarnă, mergeam pe câmp, tresărind de emoțiune pentru măreția cu care fluviul se vărsa încet în mare, pentru frumosul dedețel care răsăria din iarbă umedă, pentru păsăricile ce țipau d'asupra capului meu, în înălțimea cerului.

Aceste senzațiuni, îmi făcea așa de bine! Eram liniștită. Când iată în depărtarea țărmului, apăru femeea cu fața galbenă și abătută, pe care față trăiau numai ochii ceia de cărbune și buzele roșii ca o piatră prețioasă, îmbrăcată în negru, purtând un ram de mărgean roșu. De data aceasta nu mă privi. Toată ființa mea se supuse ei.

Și pe când ea se îndreptă spre oraș, eu o urmaș pas cu pas, întocmai ca cel mai credincios câine. Vedeam cu teamă, că merge către locul de întâlnire dat de acel om—însă nu mă puteam opri. Mă înspăimântai când îl văzui pe el acolo—așteptându-mă—surâzând de mândrie. Dânsul nu vedea fantoma care se apropiase de el—mă vedea numai pe mine, care mă apropiasem de el, pentru a urma fantoma.

— Mulțumesc—spuse bărbatul, triumfător.

Fantoma surâse drăgălaș—și eu—care aș fi vrut să urlu de durere zâmbii ca și ea.

— Tu mă iubești? mă întrebă el.

— Te iubesc, șopti umbra.

Mie pe buze îmi veneau numai vorbe de batjocură și cu toate astea îi spusei cu glasul tare:

— Te iubesc!

— Ai să mă iubești în totdeauna?

— În totdeauna,—răspunse fantoma.

Eu care mă luptam cu moartea, spusei:

— În totdeauna!

— O juri pe Maica Precista.

— O jur pe Maica Precista—șopti umbra.

Și eu, care nici odată n'am făcut un așa păcat blasfemai:

— O jur pe Maica Precista!

Și-acum mi se zice că sunt nebună. Gândiți-vă că am purtat doi

ani lanțul unei iubiri neadevărate și josnice, că am mințit doi ani, că am îngăduit doi ani minciuna, pentru că el nu mă iubea—precum nici eu nu-l iubeam.

Gândiți-vă la desgustul, la oboseala acestor doi ani, la jurămintele mincinoase făcute și primite, la sărutările nefolositoare, la entuziasmul mincinos, la această comedie plină de noroi. Era totul pentru el. Pentru a face tot ceea ce el făcea, pentru a spune tot ceea ce el spunea, pentru a-l urma, pentru a-l imita.

Toate acestea erau farmecele unei vrăjitoare.

Îa a fost minciună și trădare, eu am fost mincinoasă și trădătoare.

*

Apoi veniră altele. Un alt om mă iubea într'adevăr—cu sinceritatea sufletelor cinstite, iar eu îl iubeam cu supunerea adâncă a sufletului meu—care-și caută un sprijin. Sufletele noastre se perdeau într'o lume de vise, într'o lume sfântă.

Însă această cerească împreunare nu ținu mult timp. Într'o clipă supremă, pe când el îmi vorbea dulce-dulce de tot văzui apărând femeea îmbrăcată în negru—și care purta la gât un ram de mărgean roșu. De data asta, ochii ei fulgerau de răutate, buzele sale ca o groapă, surâdeau batjocoritor. El îmi vorbea de dragoste, și ea râdea, râdea într'una.

— Nu te cred — răspunsei eu acelui om, care nu spunea decât adevărul.

Iubirea noastră fu numai un chin. Innapoi a celui om bun și cinstit, eu vedeam fața stricată a femeii care rânjea.

El îmi spunea un «da» sincer și adevărat — și ecoul fantomei era un: «nu» aspru; el mă mângâia cu privirea sa înamorată și ea mă privea chiorăș.

— Nu te cred, nu te cred, — îi repetam eu.

Apoi el, începu să nu mai aibă încredere în mine, văzându-mă neîncetat distrată, cu gândul dus aiurea, frământată de teamă.

— Tu nu mă iubești, tu nici nu ești aici nici cu gândul, nici cu sufletul! O! întoarce-te, întoarce-te! mă ruga el.

Și cu toate astea, noi ne iubeam; însă vrăjitoarea palidă, cu buzele roșii ca și carminul, — care ne batjocorea, se strecurase între noi și făcea să ne înghețe sufletul, făcea ca sărutările noastre să fie reci și ne înmuia glasurile. Eu sufeream mult mai mult ca el, pentru că vedeam pe vrăjitoare stând lângă noi și simțeam spaima acestui spectru care mi se suia în creier, și mă făcea să spun vorbe fără nici un rost. Și-am ajuns până a fi și geloasă pe acea fantomă pen-

tru că mie mi se părea, că ei îi spune el toate acele vorbe de dragoste și într'o clipă de gelozie nebunească, strigai :

— Tu mă înșeli, tu iubești pe o alta, tu iubești o feme galbenă, amețită, cu ochii negri, cu buzele sângerânde, cu îmbrăcămintea neagră, și cu un ram de mărgean roșu. Tu mă înșeli, mă trădezi. tu iubești o altă femeie.

El mă primi înărmurit și șopti simplu de tot :

— Aceea ești tu.

Apoi mă duse în fața unei oglinzi și văzui în cristal, fața mea galbenă, sbârcită de ani și suferințe, doi ochi negri și două buze arzătoare, o îmbrăcămintă neagră și un ram de mărgean roșu. Văzui chipul ei, care nu era altul decât chipul meu. Și atunci urlai ca o bestie.

— Nu sunt nebună ; nu trebuie să fie vindecat capul meu, ci sufletul pentru că în el a intrat cea mai grozavă dușmană a mea, în el a intrat acea fantomă. Și acea ființă, nu vrea să mai plece, vrea să trăiască în mine ; și așa că suntem două ..

Trebuie să mă scăpați de ea. Chemați un preot care să spună d'asupra capului meu cuvintele sfinte ale rugăciunilor, care slobozesc sufletele !

MATILDA SERAO.

Traducere din italienește de
D. IONESCU-MOREL.

CÂNTEC

*De clipele trecute 'n zbor,
Mi-aduc aminte une-ori ;
De clipele trecute 'n zbor
Și de salcâmul plin de flori
Mi-e dor... mi-e dor...*

*In liniștea de mai demult
Și-acum' mai stau sub frunza lui ;
In liniștea de mai demult
Vad rătăciți doi ochi căprui -
Și-ascult... și-ascult...*

*Povestea lor pornită 'n vânt
Imi vine 'n minte pe 'userat ;
Povestea lor pornită 'n vânt
N'am înțeles'o nici odat'
Și-o cânt... și-o cânt...*

N. C. SUSEANU.

DOUA SUFLETE

— SCHIȚĂ —

Fuseseră amândoi la București, la un doctor, și acum se întorceau acasă, amândoi bătrâni și betegi: el, un moșneag slab, cu fața rasă, brăzdată de dăre adânci, nu vedea de loc, un ochi îi era închis cu totul, celalt acoperit de albeață.

Bătrâna îl purta de mână, dar și ea parcă era altă arătare: galbenă și suptă de-i sta nasul — și așa destul de prelung — ca un nas de tocmeală. «Sui, babo mai de grabă, că fuge mașina!» îi strigă un conductor. «Stăi maică să mă sui, că am și pe «copilul» acesta cu mine!» zise bătrâna arătând pe moșneag. Moșneagul bămbăni ceva care nu părea a-l arăta bucuros de asemănarea ce-i făcea baba, și se sui domol tropăind rar cu cizmele potcovite. Apoi se bălăbaniră prin vagoane până să găsiască o pereche de locuri căci baba nu-și putea lăsa copilul singur; s'ar supăra bătrânul și numai decât ar începe s'o cicălească: «Pe semne, babo, că ți-i voia să te scapi de mine». Și bătrâna se așeza lângă el, ba la nevoie și în picioare dacă nu avea loc, numai să fie aproape de el. «Rău e când nu vezi, eh!» ofta moșneagul amărît parc'ar aștepta să-l mângâie cineva de pătimirile lui.

Nimic nu-i mai plăcut când te ști suferind decât să auzi o vorbă de mângâiere, de compătimire; o grijă cât de mică ce ți se arată, parcă ți-a ușurat dur-rea. Bătrânul aștepta o vorbă de compătimire: «Da și eu cu bătaia mea de inimă? vai de capul meu, și nimeni nu mă crede», zice baba cu un aier de adâncă mâhnire. «Iaca, ici, când voiam să mă sui pe scară, m'a apucat și iac-așa, iac-așa se sbătea la mine în piept, să spargă coșul pieptului. nu alta!»

Bătrânul întoarce capul într-o parte. Așa pătea el totdeauna cu baba lui: n'avea el chip să spuie că-l doare ceva ca să nu o doară și pe ea ceva, în loc să-i spue o vorbă acolo: «Sărace, tot bolnav ești tu și nimeni nu te crede». Ți-ai găsit!

De spunea el că-l doare capul, pe dânsa numai decât o durea spatele; de-l dor mânele, pe ea o doare în piept. De aceia nici nu prea se îngrijește unul de ceia ce-l doare pe celalt.

Un timp tac, apoi moșneagul începe:

«Apoi vezi, nu-ți spuneam eu Catincă, ce să mai căutăm la București? Doftorii parcă ce? Dacă ți-i dat să trăești, trăești. dacă nu, g-aba doctori; ce-ți pot ei ajuta, Iliana de colo: «Da' duceți-vă că acolo's doctori șagă» — las'că pe nepoata Ileana, o știu eu pe dânsa; tu iar: «hai Gheorghe, hai bre, că ti-i face bine la ochi. Iaca am fost. Am dat bani de geaba? am dat. Ne trudim oasele pe drumuri lungi? Ne trudim. Iac-așa le brodești tu pe toate, Catincă».

— Dă, omul încearcă, — șoptește baba, abia ca un suflu ce ar atinge auzul.

— Da' de 'ncercare n'are încotro! Bani svârliți de pomană. Da-i vorba că alta-i la tine; ție îți era ca să te plimbi cu *trinu* și prii:

București, vezi asta-i la tine; eu din capul locului am știut. Că tu dacă ai ochi buni ți-i drag a te plimba; tu Gheorghe sărace svârle bani ca să se plimbe Catrina, cucoana Catrina,—zicea moșneagul tot mai hărățagos.

— Taci măi omule că te aude lumea.

— Ce lume? ce lume? Las' să mă audă. Ce am eu cu lumea, — strigă bătrânul, — eu îți spun că din pricina ta am svârlit atâția bani în glod. O să ajungem la cerșit.

Dărele chipului se adâncesc și se strâng dese, două cute și mai adânci răsar de laturile gurei, sprâncenile se apleacă și se apropie la îmbinarea lor și mustățile, destul de țepoase din fire, se întind foarte bătaioase și amenințătoare ca niște sulite. Cine spune că în ochi se admiră și se oglindește tot sufletul omului? Oh, moșneagul în clipa aceia avea un chip așa de mânios și neîmpăcat și totuși n'avea ochi. Baba tace ca să nu toarne spirt pe foc. Incet-încet dărele de pe chipul moșului se întind, sprincenele se despart ușor și mustățile se clădesc binisor la locul lor: s'a potolit moșneagul.

Imprejurul lor e larmă: toți vorbesc. Flăcăi care pleacă la oaste rād și spun câte verzi și uscate, niște negustori de vinuri fac o socoteală acolo în legea lor; pe alt scaun un popă burtos cu barba păscută, roșu liliachiu în vârful nasului și în umerii obrajilor, cu ochii înlăcrămați, cinstește cu niște gospodari cărora le povestește cum a câștigat un proces de la niște tâlhari de țărani care nu voiau să lase pământ la biserică. Din vagonul vecin se aud chiuituri: un țigan țârlăie dintr'un clarinet, altul cu o trâmbiță se acată ici și colo de cântec și peste toți domnește unul cu toba și talgerele de-ți sparge urechile. Ușa vagonului scârțâie; moșneagul întreabă pe bătrâna cine vine? Baba se apropie de urechia moșneagului și-i zice așa ca să nu audă cel care era: «A eșit un popă» «Da? un popă?», «Da' ce au de strigă așa?» întreabă moșneagul, «Ia niște țigani fac acolo o *mozică*». Ușa scârțâie din nou, se deschide larg în lături și un val de aier rece cotropește repede întreg vagonul: «Cine esă iar? Tot popa?» «Nu, popa nu-i aici. Vin niște flăcăi», — îi răspunde baba tot încet. «Vin flăcăi? Da' unde vreau să mai steie? nu văd că nu mai este loc? Ce, au să steie pe capul nostru? Ei, Catincă, Catincă, prost capul meu de se potrivește ție; să mă canonesc eu atâta drum. U, ce frig vine pe usă!» Baba întinde un șal, i-l pune pe umeri și-și învelește *copilul*. «Na, ține capătul să nu te desvelești». «Da tu cum stai? Vrei să răcești, să te apuce iar bătaia de inină. Să nu crezi că mă mai duc odată la București, nu-u... asta n'oi mai face-o cât oi trăi». «Lasă, zice baba împăciuitor, am și eu un capăt de șal; crezi că ți-l las ție tot? când o fi frig ți-l iau». «Da știu eu că-l iai, răspunde moșneagul ca să nu rămâie dator nici cu aceasta, îl iai tu și îngheț eu».

Trece un răstimp în care amândoi tac ori poate ascultă un cântec din Moldova, pe care-l cântă scripcarii de alături. Apoi bătrânul zice încet: «I-auzi babo, cântă: Foilițo și-o alunea». «Iha, face baba; strașnic îl mai cântă Stancu din mahalaua Precistei!» După aceia tac iar un

timp ca furați de o veche aducere aminte, baba întoarce ochii spre geam, moșneagul ține capul plecat în jos.

Lângă el se așează un negustor venit din vagonul vecin unde nu mai putuse răbda și muzica aceia drăcească. «Veniți din București?» îi întrebă străinul. «Da, se grăbește baba, bătrânul pătimizește de ochi și am fost la un doctor; dacă ce folos?» «Ce folos!» suspină moșneagul. Bătrâna apoi îndrăznește să mai zică: «Pe urmă și eu pătimesc de inimă, am bătaie de inimă; să vezi D-ta, când mă apucă bătaia de inimă iac-așa, iac-așa se sbate, să sară din piept, nu alta!»—și aceste vorbe le întovărășește cu o bătaie de pumni în piept ca să arate cum se sbate inima.

«Da, am fost la București, măi, măi, ce scumpete e acolo: cinci bucățele de lemn ia atâtica — și bătrânul prubuluește din mâni lungimea lemnelor — trei gologani! Doamne păzește ca la prăpădul lumii; d'apoi casă? am mas la un hotel de lângă gară, la un grec; scump de n'am pomenit de zilele mele!». «Și încă eram bucuroși că l-am găsit», — spune baba. «Se n'țelege, tu nu știi pe acolo, eu nu văd, dacă ți-a trebuit București, o grămadă de bani!»,—suspină moșneagul și cutelele din jurul gurei se adâncesc prelungindu-se pe lângă gură.

Se 'ntunecă; sgomotul din vagoane se potolește din ce în ce și peste glasul domolit al călătorilor doinește vuetul monoton al roților, duruitul acesta le-a pătruns în urechi, le sună în cap, le-a cuprins tot corpul și acum s'au deprins cu el. «Da 'ncet mai merge *trinu ista*», zice moșneagul după un timp de liniște, «da, — încet» răspunse bătrâna ca un ecou adus de un suflu ușor, apoi se uită afară pe câmpia surie în amurgitul aceluia de toamnă; sarampoi fugiau în urmă zoriți, trenul părea că stă pe loc, apoi i se părea că merge în curmezișul șinelor, clipi de vre-o două ori și simți adevărul: pe câmp se alungau cârduri de ciori ca niște puncte negre pe cel dintâi pospai ce căzuse și niște oi se zoriau spre sat, mânate de un *băieș*, care se oprește în câmp și dă un chiot fluturându-și căciula pe când un altul își suflă în pumni și-și adună sumăeșul în jurul trupului.

Intr'un târziu se aude iar glasul bătrânului: «Cine știe când om ajunge noi cu *trinu ista*!»

Mașina șueră lung și ascuțit; o gară mare, lumini roșii și verzi, șine multe se întretaie, se despart, se țin cu altele; trenul trece pe sub un pod de fier, acum se mișcă mai încet până se oprește în fața peronului; o lumină puternică năvălește pe geamuri în vagoane și călătorii închid ochii și clilesc des; aceași lumină se revarsă peste o mare de capete care se mișcă încoace și încolo; hamalii se aruncă în tren ca vulturii, înhață bagaje, aleargă și strigă, femeii cu pălării pestrițe cu pene de un cot, oameni cu căciuli ascuțite, șăpci, chipiuri pălării negre sau cenușii; toți călătorii aceștia se amestecă în pripă, unii urcându-se în vagoane, alții scoborîndu-se; o ceată de lucrători tăbărăsc pe vagoanele de clasa treia și le cuceresc cât ai bate din palme; abia pot răsufli în înghesuiala aceea; bătrâna privește toate cu o plăcere ce se răsfrânge pe întregu-i chip; pare răpită de această priveliște dela care nu-și poate ridica ochii ca și cum ar fi fermecată;

de odată vâjje o mașină pe lângă vagoane: vine Expresul ca un fulger de scapără văzduhul în urma lui. Stop! și se oprește:

«Iha...a..., face baba zăpăcită de această nouă arătare, da abraș mai merge *aista!*». «Cine merge babo; mie nu vrei să-mi spui ce-i pe afară; ira, — iar vine frig; tu n'ai găsit alt' loc decât la ușă ca să îngheț aici de frig?»

«Da voi unde mergeți bătrânilor?» «La Moldova!». «Apoi ce mai așteptați? Jos moșnegărie și schimbați trenul; ah ce bătae vă mai trebue!», — mai adăogă conductorul în glumă și trânti ușa în urmă. «Vezi tu babo ce faci? Cine știe unde ajungeam. Poate la Turnu-Severin, ori poate la Constantinopol în Turchia. Te'țe'țe, cum nu văd eu și tu nu știi de loc pe aici!» Și încet tot bălăbănindu-se se scoboară pe scară întâi bătrâna apoi «*copilul*» de mână dondăinind amarât: «Dacă ți-o trebuit București, poftim București!»

NICOLAI CADIOSCHI.

REVISTA GENERALA

REVISTA CARTILOR.

Intâia teză românească pentru doctoratul în științele fizice s'a publicat acum câteva zile, sub auspiciile Universității din București. Ea poartă semnătura d-lui D. Ionescu Bujor, licențiat în chimie și mineralogie, cuprinde un studiu asupra *Granitului de Șușița* și se întemeiază pe cea mai desăvârșită cunoaștere a faptelor, dintre care unele, cu totul noi, sunt câștiguri prețioase pentru geologia munților noștri.

*

«Fundațiunea Universitară Carol I» publică pe a sa cheltuială broșura domnului G. Coriolan: «Petru Rareș și Petru Pribeagul».

Lucrarea ieșe din Seminarul de Istoria Românilor, și a fost scrisă în scop de *arisipi credința* că principe'e moldovean Petru, pomenit în actul de încheiere a păcii lui Bogdan-Vodă cu Polonia, la 20 Mart 1510, este unul și acelaș cu domnitorul de mai târziu, care se urcă pe tronul părintelui său natural, Ștefan cel mare, la 1527, și cărmuește în două rânduri, sfârșind la 1546, în scaunul țării, o lungă și strălucită carieră. Se dovedește prin arătările documentelor și analiza cronicei lui Ureche, că Petru, fiul Mariei Rareș, a trăit fără încetare în Moldova până la vremea când o parte a boerimei l'a ridicat pe tron, după uciderea lui Ștefăniță-Vodă; și că pribeagul Petru este numai un vânător nenorocos de hlamidă și coroană domnească, silit să-și petreacă anii și să moară în surghiun, la curtea regelui Polon, sau poate aiurea undeva în țara de peste apa Nistrului.

*

Domnul Emil Staicu tipărește în broșură, sub titlul de «Note și impresiuni cu privire la țara Lytirei» un studiu publicat pe vremuri în «Revista pentru Istorie, Arheologie și filologie». Autorul cercetează în această lucrare a sa obârșia numelui de Basarab, — pe care-l socoate ca derivându-se din porecla germano-s sească: «die Bösen Raben» dată Românilor medievali pentru năvălirile lor necontenite asupra părții ardelenesti vecine cu hotarul țării Lotrului. Nenorocul acestei bănueli foarte iscusite zace mai ales în curioasa împrejurare că nicăierea nu se pomeneste în scripturile sau tradiția istoriei noastre o singură dată măcar despre această poreclă. Totul e osândit să rămâie ca și pân' acum, în ce privește numele tainic și cu neputință de înțeles al vechiului neam de cărmuitori, în jurul depărtatelor începuturi ale căruia s'a cheltuit un mare prisos de închipuire zadarnică. Domnul D. Onciul, vede în «Basarab» *numele de botez al celui dintâi Voevod munvean* istoricește dovedit, și nu mai caută pe cale etimologică însemnarea lui. De aici va trebui să pornească șirul cercetărilor; în dosul acestui fapt netăgăduit e ascuns adevărul.

REVISTA REVISTELOR

În revista ieșană *Arhiva* de luna trecută (April 1909), d. M. Strajan tipărește un articol despre «origina ideilor de timp, spațiu și cauzalitate» supunând la o critică luminoasă credințele marilor filozofi ai vechimei și ai timpului nostru, cari au încercat să urmărească pe ascunsele cărări ale sufletului omenesc felul cum s'au alcătuit acele trei concepte.

O cestlune culturală în Austro-Ungaria.

Oesterreichische Rundschau dela 1 April 1909 publică un articol datorit contelui Rudolf Czernin, membru în Camera Seniorilor din Viena, cu privire la stăruințele Italianilor de sub Coroana habsburgică pentru a dobândi o școală academică, unde învățătura să fie dată în limba națională.

Intorsătura vremilor e astfel încât neamurile mai rășrite năzuesc necurmat să câștige puțința și dreptul de a se instrui în graiul lor. Din partea cărmuirii austriace ar fi o greșală primejdioasă nesocotirea dorinței Italianilor, sau îndestularea ei numai pe jumătate, cum se încercase prin cursurile răslețe dela Innsbruck, pe lângă Universitatea germană de acolo. Numai întemeierea unui așezământ național deplin poate curma nemulțumirea Italianilor. Cu prețul acestei jertfe trebuincioase, pacea monarhiei întregi va câștiga o trăinicie mare, sufletele nu vor mai tinde în afară, Italianii se vor alătura cu aceeași credință ca și înainte vreme în jurul Dinastiei, pe care au slujit-o ani și veacuri fără șovăire.

Însă nu la Viena trebuie găzduită noua Universitate: Capitala, cu desăvârșire germană, s'ar învoi cu greu la un asemenea fel de a împăca dorințele Italianilor. Și Triestul ar fi rău ales, pentru-că în vecinătatea lui neamurile slave sunt foarte numeroase. Cel mai potrivit loc pare de bună seamă orașul

Trient, — Rovereto, este abia un cuib neînsemnat la care nici nu se gândește Italianii; — pe când vechiul și istoricul Trient, așezat în chiar inima ținutului tirolez, e vrednic de cinstea plănuitei Universități, populația lui se ridică la o cifră destul de mare și nicăieri Capitala sufletească a neamului italian din Austria nu poate fi mai norocos așezată decât acolo.

R A S P U N S U R I

D-lui G. Cost. (Galați). — Prea turbure și nu tocmai nou. Căutați aiurea izvorul inspirației poetice.

D-lui P. G. C. — Subiectul foarte bine ales. E în adevăr un gând norocos, acela de a face pe scriitorul Dv. să-și mărturisească însuși taina sufletului. Dar ați lucrat cu prea multă stângăcie, părți întregi din spovedania eroului sunt rău îngrijite ca stil, pe alocurea cuvântul sună grozav de pedant și lasă o impresie de uscăciune.

D-lui C. Manolache. — Mulțumiri. Nădăduim pe săptămâna viitoare.

D-lui Dancu Trist. — Numai cuprinsul de simțire înduioșată nu poate să ridice poezia la înălțimile artei nepieritoare. Trebuie să fi însuți un plămuitor limpede în ale gândirii și cuvântului. Căci altminteri, toată bunăvoința din lume nu ajută la nimic.

D-lui C. St. (Craiova). — Pastelul din amurg e aproape izbutit. Vom încerca să-i facem loc. Întâia și a treia bucată suferă de câteva neajunsuri, pe care le veți putea singur descoperi, căutând mai cu luare aminte.

D-lui Sormion. — Am primit. Se vor publica — la vremea lor, bine înțeles Mulțumim.

D-lui Prodbard. — Schița Domniei-Voastre a sosit. Vom cerceta-o cât mai curând și peste câteva zile veți primi răspunsul nostru.

D-lui C. Daniilescu. — Credem că se va tipări de acum în cel mult două săptămâni.

D-lui M. Precopiu (Tulcea). — Lucrând fără grabă veți câștiga mult. Până acum descoperim numai scânteieri singuraticice. Rămas bun.
